

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kansallisen strategian ja toimintaohjelman toteutusta ja seurantaa edistävä työryhmä 2017–2021
(YM039:00/2016)

KOKOUSPÖYTÄKIRJA
26.4.2021

TYÖRYHMÄN KOKOUS 3/2021 (kokous #26)

Aika: Keskiviikko 14.4.2021, klo 13.00–15.00
Paikka: Teams-kokous
Läsnä: Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö PJ
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö
 Kristiina Niikkonen, ympäristöministeriö
 Penina Blankett, ympäristöministeriö
 Olli Ojala, ympäristöministeriö
 Lotta Manninen, ympäristöministeriö
 Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö, budjettiosasto
 Johanna Niemivuo-Lahti, maa- ja metsätalousministeriö
 Marjukka Mähönen, maa- ja metsätalousministeriö
 Antti Otsamo, Metsähallitus Metsätalous Oy
 Jussi Päivinen, Metsähallitus Luontopalvelut
 Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
 Anna-Rosa Asikainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Hanna Pohjonen, Opetushallitus
 Miira Riipinen, Kuntaliitto
 Jaana Lehtimäki, Suomen Akatemia
 Aino Juslén, Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS
 Tiina M. Nieminen, LUKE, Helsinki
 Petri Ahlroth, SYKE, Biodiversiteettikeskus
 Ari-Pekka Auvinen, SYKE, Biodiversiteettikeskus, asiantuntijas sihteeri
 Päivi Sirkkiä, SYKE, Biodiversiteettikeskus
 Marko Svensberg, Suomen riistakeskus
 Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto
 Kaisa Larjomaa, Suomen nuorisovaltuuston kattojärjestö Allianssi
 Emma Sairanen, Suomen nuorisovaltuuston kattojärjestö Allianssi
 Marja Pylvänäinen, SYKE, Biodiversiteettikeskus, sihteeri
 Petteri Vihervaara, SYKE, Biodiversiteettikeskus, vierailija
 Pekka Hurskainen, SYKE, Biodiversiteettikeskus, vierailija

1. Kokouksen avaus

Varapuheenjohtaja Mikko Kuusinen avasi kokouksen puheenjohtaja Tarja Haarasen ollessa estynyt osallistumaan kokoukseen ja toivotti työryhmän jäsenet ja asiantuntijat tervetulleiksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous #25, 10.3.2021) hyväksyttiin muutoksitta.

3. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Ajankohtaiset asiat

- Uudet työryhmän jäsenet Suomen nuorisovaltuuston kattojärjestö Allianssista esittäytyivät. Varsinainen jäsen Emma Sairanen on nuorten ilmastodelegaatti ja varajäsen Kaisa Larjomaa on kansainvälisen vaikuttamisen asiantuntija. Molemmat vaikuttavat vahvasti kansainvälisesti niin pohjoismaisella ja eurooppalaisella tasolla kuin globaalistikin.

- Työryhmän uusi pysyvä asiantuntija Lotta Manninen ympäristöministeriöstä esittäytyi. Ilkka Heikkisen jäätyä eläkkeelle, Lotta on palkattu tekemään mm. osittain Ilkan töitä. Lotta jatkaa Ilkan tilalla työryhmässä pysyvän asiantuntijan roolissa. Lotalla on ympäristöministeriössä mm. arktisia asioita kuten CAFF, saamelaisyhteistyö sekä 8(j)-työryhmä, jonka työ on erityisen tärkeää bd-seurantatyöryhmän kannalta. Lotta on ollut mm. WWF:n arktisessa ohjelmassa sekä ulkopoliittisessa instituutissa.

Mikko Kuusinen YM:n ajankohtaisia:

- Sallan kansallispuiston valmistelu etenee, lakiesitys tulee pian, puiston avaus jo kesällä, lausuntoyhteenveto löytyy verkosta <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=45c85084-9bc3-412c-9641-7cc79aefa913>
- Evon tiedekansallispuiston työryhmätyöskentely on meneillään, sekin etenee.
- Helmi-ohjelma 2021–2023 on valmistunut ja se lähtee lausunnonle, periaatepäätös vielä keväällä.
- Luonnonsuojelulain uudistus etenee, pykäläiä laaditaan, mukana on myös ekologinen kompensatio.

5. Alatyöryhmien esittely – erityisasiantuntija Olli Ojala YM

Alatyöryhmät on asetettu maanantaina 12.4. (Esitys jaettu).

Olli esitteli toimintaohjelman yleiset periaatteet, alatyöryhmien käynnistymisen, tavoitteet ja tehtävät (askelet 1–5).

Teemat / Alatyöryhmät

Uudet työryhmät:

- Ekologisen siirtymän kulttuuri, asenteet ja tietopohja
- Instituutiot ja ohjaus
- Lajien ja luontotyyppien monimuotoisuus (sis. seurantojen käsittelyn)
- Luonnon huomioiva talous

Olemassa olevat alatyöryhmät:

- Saamelaiskulttuuri ja luonnon monimuotoisuus (8(j)-työryhmä)
- Kansainväliset kysymykset (Kansainväliset biodiversiteettiasiat -työryhmä)
- Viestintä (Biodiversiteettiviestintä-työryhmä)

Katso alatyöryhmien kokoonpanot Ollin esityksestä.

Toimintaohjelman laatimisen periaatteita ovat luontokadon syiden lisäksi juurisyiden tunnistaminen (IPBES). Pohjana edellisen toimintaohjelmakauden työ. Tavoitteena kehittää toimenpanon ja vaikuttavuuden seuranta. Toimenpiteet muotoillaan alatyöryhmissä. Tavoitteista ja toimenpiteistä päättää bd-seurantatyöryhmä alatyöryhmien ehdotusten pohjalta. Alatyöryhmät raportoivat bd-seurantatyöryhmälle.

Toimenpidetarpeet ja tarkemmat ehdotukset eivät jakaudu alatyöryhmien välillä tasaisesti, sillä toimenpide-ehdotuksia teemoittain on Auvinen ym. 2020 mukaan eri määrät.

Olli esitteli strategiatyön valmistelun aikajanan. Murrosareenatyö on meneillään. Tuloksia tuodaan tähän työryhmään, kun kaikki neljä työpajaa on käyty.

Alatyöryhmät pitävät 3 kokousta tänä vuonna 2021, joissa 1) teemaan perehtyminen, 2) toimenpiteiden muotoilu ja 3) SOVA-palautte, biodiversiteettiarena 2021:n tulokset ja toimenpiteiden jatkomuotoilu.

Keskustelu ja chatista poimittua

- Tapani V. SLL: ympäristöjärjestöjen edustajat puuttuvat > Olli: asia tarkistetaan ja palataan.
- Myös MTK:n edustaja puuttuu, sanoo Anna-Rosa A. MTK chatissä.
- Marina v W. YM: dokumentit GBO 5 ja LBO 2 käyttöön kaikille alatyöryhmille. BD-sopimuksen pöytäkirjat on myös mainittava (Nagoya ja Cartagena). Muita huomioita: indikaattoreiden käyttö, valtavirtaistaminen sekä missä käydään sektorikohtaiset asiat läpi > Ari-Pekka A SYKE: Sektorivastuun täytynee koskea kaikkia alatyöryhmiä? Tärkeä juttu!

6. Suomen ekosysteemiobservatorio (FEO) -hankkeen esittely – ryhmäpäällikkö Petteri Vihervaara SYKE

Petteri Vihervaara, FEO:n vastuullinen johtaja esitteli FEO-hanketta. (Esitys jaettu)

FEO on 4-vuotinen hanke, jonka taustalla ovat luontokato, ekosysteemien heikentyminen ja ilmastonmuutos, muutosten nopeus sekä seurantojen vastaamattomuus tiedontarpeeseen. Biodiversiteetti- ja ekosysteemiseurantojen tueksi käytettävä teknologia (esim. kaukokartoitus, tekoäly ja molekyylibiologiset menetelmät) on kehittynyt nopeasti, mutta sitä ei ole toistaiseksi juurikaan hyödynnetty. Ajantasaista tietoa tarvitaan ja raportointivelvoitteita on. On kehitettävä mahdollisuuksia hyödyntää raportteja varten kerättyä tietoa muuallakin. Luonnonsuojelulain uudistuksessa on mukana luontotieto. Haaste tiedon käyttäjille on tiedon hajanaisuus ja tietojen ja aineistojen yhteentoimivuuden parantaminen, sekä luontotiedon synkronointi.

FEO:n vetämisestä vastaa koordinaatiotiimi (Petteri Vihervaara/ biodiversiteetti, Martin Forsius/ekosysteemi-prosessit, Saku Anttila/tietojärjestelmät ja Peter Kullberg/projektipäällikkö) ja työ jakautuu 6:een työpakettiin, joiden vetäjät tulevat SYKEstä. FEOssa pilotoidaan erityisesti 5 käytännön sovellusta, jotka liittyvät luonnontila.fi-portaalin uudistamiseen, luontotyypin uhanalaisuuden arviointiin sekä direktiiviraportointiin, hiilineutraaliin maankäyttöön, kuntien luontotietoon sekä ekosysteemitilinpidon edistämiseen. Hankkeen läpileikkaavat teemat ovat luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemi-prosessit. Suunnitelmassa korostuvat datavirtojen hallinta, seurantamenetelmien modernisointi ja tiedon ja päätöksenteon yhteensovittaminen.

FEO:n visio luontotyyppitiedon käytöstä tulevaisuudessa yhdistää eri toimijoiden luontotyyppitietoja, yhteensovittaa ja tekee tiedon yhteiskäyttöiseksi: luontotyyppien esiintyminen, määrän ja laadun muutokset, suojeluaste. Tiedon käyttötarkoituksena mm. alueiden ja verkostojen kytkeytyneisyys, kompensatiokohteet, luontopohjaiset ratkaisut. FEO:n lähtökohtina ovat yhteistyö ja avoimet aineistot. Vastaava tarve tunnistettu myös EU:ssa. FEOlla on yhteistyötä EU:n biodiversiteetikumppanuusohjelmassa.

Keskustelu ja chatista poimittua

- Aino J. Luomus: miten laaja-alaista yhteistyötä lähdetään viemään eteenpäin? > Petteri: asia on tunnustettu, yhteistyörahoitusta on, suunnitellaan mihin sitä käytetään ja kenen kanssa, eli mitkä tahot ovat keskeisiä ja mikä on suhde muihin infrastruktuureihin.
- Ari-Pekka A: Luomuksen kanssa on jo sivuprojekti systemaattisten lajistoseurantojen tiedonhallinnon kehittämiseksi (SYKE-hanke).
- Miira R Kuntaliitto: Tiedoksenne kuntien ja maakuntien liittojen tarpeita luontotiedon hallinnalle: <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/rakennetun-ympariston-digitalisaatio/luontotiedon-hallinta>

7. Ekosysteemitilinpidon esittely – tutkija Pekka Hurskainen, SYKE

Pekka Hurskainen esitteli Ekosysteemitilinpitoa ja luonnon monimuotoisuus, ja huomautti, että termien käännökset ovat epävirallisia. (Esitys jaettu, esityksessä runsaasti linkkejä aiheesta).

SEEA Integroitu ympäristön ja kansantalouden tilinpito (System of Environmental Economic Accounts). SEEA-EA on hyväksytty kansainväliseksi standardiksi maaliskuussa 2021.

Kansantalouden tilinpito on ollut vuodesta 1953 lähtien, sitä on päivitetty 2008. Se ei kerro luonnonvarojen käytöstä eikä ympäristön tilan heikkenemistä, siksi kehitettiin SEEA-ympäristötilinpito, jolla on yhteys kansantalouden tilinpitoon.

Ympäristötilinpito koostuu tileistä ja taseista, joilla kuvataan luonnonvarojen käyttömääriä, siitä aiheutuva kuormitus sekä ympäristönsuojelun taloutta ja liiketoimintaa. Kritisoitiin, ettei se ota huomioon riittävästi ekosysteemejä, ja siksi kehitettiin ekosysteemitilinpito.

Ekosysteemitilinpito liittyy biodiversiteettiin luontokadon seuraamiseen. Ekosysteemitilinpito on kokonaisvaltaisempi lähestymistapa kuin ympäristötilinpito, jonka keskiössä ovat ekosysteemien tuottamat palvelut, sisältäen spatiaalisen ulottuvuuden, eli voidaan havaita alueelliset erot. Ekosysteemitilinpidolla saadaan mm. tietää, mikä on ekosysteemien heikkenemisen hinta. Tarkoituksena ja suosituksena on, että tilinpito olisi vuosittaista.

Suomessa on tutkittu ja kehitetty ekosysteemitilinpitoa eurooppalaisessa MAIA-hankkeessa.

Keskustelu ja chatista poimittua

- Petteri V. SYKE: https://maiaportal.eu/storage/app/media/MAIA_FI_Factsheet_Final.pdf
- Miira R Kuntaliitto: Myös kuntatasolla on ollut kiinnostusta ekosysteemitilinpidon kehittämiseen ja luontokunnat verkoston puitteissa järjestimme kunnille aihetta käsittelevän työpajan viime vuoden puolella. Asia on vaikea ja vaatii vielä paljon pureskelua.
- Pekka Hurskainen SYKE: meillä SYKEssä on menossa kaksikin tutkimushanketta, joissa pyritään kehittämään kunnallista urbaania ekosysteemitilinpitoa, mukana pilottikuntina Helsinki, Tampere ja Pirkkala. Luontokuntaverkosto on mukana sidosryhmissä.

8. CBD-neuvottelujen eteneminen ja CBD Art.6 Kansalliset biodiversiteettistrategiat ja toimintaohjelmat – ympäristöneuvos Marina von Weissenberg YM

Kolme merkittävää kansainvälistä kokousta tulossa. (Esitys jaettu)

- Tieteellis-tekninen kokous SBSTTA-24 ja toimeenpanokokous SBI-3, 3.5.–13.6.
- OEWG-3 2.–8.8. Cali, päämäärät ja tavoitteet lyödään lukkoon, EU:n kanta, että fyysinen kokous
- CBD COP-15 11.–24.10, Kiina, suositukset hyväksytään vasta fyysisessä kokouksessa

Tavoitteet ja periaatteet on luoda uusi kehys, joka sisältää päämäärät, väliaskelet ja 20 tavoitetta, jotka ovat sisällöltään tulos- ja toimintaan orientoituneita. Myös sidosryhmät, kuten alkuperäiskansat, nuoriso, järjestöt jne. osallistuvat ja osallistetaan. Kaksi sitovaa mekanismia: NBSAP:t ja kansalliset raportoinnit. Kaikille yhteiset mitattavat indikaattorit. Esitys, että 1 % BKT:stä pitäisi sijoittaa biodiversiteetin suojeluun

EU:n Biodiversiteettistrategia vuoteen 2030 on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Tavoitteena on varmistaa, että pitkän aikavälin bd-tavoitteet toteutuvat vuoteen 2050 mennessä. CBD:n biodiversiteettistrategia tulee olemaan laajempi kuin EU:n.

Biodiversiteettisopimuksen 15. osapuolikokouksen merkitys tulee olemaan tärkeä sekä 2030 että 2050 päämäärien toteutumiselle. Vuoden 2020 jälkeiset tavoitteet ovat kaikille 196 osapuolelle sitovia.

Keskustelu

- Aino J. Luomus: ovatko indikaattorit julkisia, saako ne nähtäville > Marina: ne jaetaan työryhmälle.
- Ari-Pekka A. SYKE: Indikaattorit: <https://www.cbd.int/meetings/SBSTTA-24>
- Marjukka M. MMM: RIO:n sopimukset bd-sopimus, ilmastopopimus, ja aavikoitumissopimus ovat hyvin neuvoteltu kolmikko. Lisäksi on EU:n bd-strategia, Pellolta pöytästä strategia ja Metsästrategia on tulossa. BD-sopimuksella on paljon kerrannaisvaikutuksia. Pandemia kuuluu yhtenä tähän. Tie-deyhteisön mukaan saaminen on tärkeää.

9. Muut asiat

Esille ei tullut muita asioita.

10. Seuraavat kokoukset

ke 19.5. klo 13–15

11. Kokouksen päättäminen

Kokouksen puheenjohtaja Mikko Kuusinen päätti kokouksen kello 15.00.

Puheenjohtaja Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö

Sihteeri Marja Pylvänäinen, Suomen ympäristökeskus

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.